

ГЕНДЕРНО-СЕНСИТИВНІ ПАРАМЕТРИ СПОРТИВНИХ МАЙДАНЧИКІВ

Розсильний М. Ю.

Наук. керівн.: канд. техн. наук, доц. **Фесенко Т. Г.**

Луганський національний аграрний університет, м. Харків

Беззаперечним є те, що здоров'я – одна з головних цінностей людського життя. Всесвітня організація охорони здоров'я (World Health Organization, WHO), досліджуючи відмінності здоров'я жінок і чоловіків, рекомендує використовувати не біологічні критерії, а гендерні: тривалість життя (жінок і чоловіків); рівень народжуваності; рівень смертності новонароджених і дітей; поширеність використання контрацептивів та ін. В Україні «видимою» гендерною проблемою є низька тривалість життя жінок (67 років) і чоловіків (59 років)[1].

Відповідно до Національної стратегії з оздоровчої рухової активності в Україні «Рухова активність – здоровий спосіб життя – здорова нація» [2], у Харкові розроблена Міська комплексна цільова соціальна програма розвитку фізичної культури та спорту [3], яка ставить за мету: *створення умов для зміцнення здоров'я населення шляхом розвитку та забезпечення європейських стандартів об'єктів інфраструктури фізичної культури і спорту, залучення всіх верств населення міста до здорового способу життя та занять фізичною культурою і спортом*. В рамках міської програми [3] передбачено й удосконалення інфраструктури для заняття спортом, зокрема:

- формування інфраструктури сучасних і привабливих спортивних споруд за місцем проживання, у місцях масового відпочинку громадян, на базі загальноосвітніх навчальних закладів, які мають бути легкодоступними для різних верств населення, насамперед малозабезпечених;
- удосконалення міського планування в частині створення місць для активного відпочинку (зокрема парків для рухової активності та спорту на свіжому повітрі) і ходьби, їзди на велосипеді як безпечному засобі

пересування; сприяння в облаштуванні безпечних велосипедних та пішохідних доріжок.

Отже, для організації здорового образу життя необхідно займатись фізичними вправами. Сьогодні все більше городян обирають в якості спортивно-оздоровчого дозвілля «вуличне тренування (Street Workout)». Street Workout – це масовий рух, заснований на заняттях фізичною культурою із застосуванням тренувального обладнання в громадських об'єктах (шкільні двори, парки, спортивні майданчики в міській забудові). Головною перевагою тренування на вулиці є регулярні заняття, доступні всім бажаючим, без вікових та гендерних обмежень. Облаштування «гендерно-сенситивних спортивних майданчиків» на прибудинковій території житлового комплексу є вагомим чинником для створення «інфраструктури здоров'я» [4–6].

Саме тому метою даного дослідження є розробка «гендерно-чутливих» рішень для проектування спортивних майданчиків на території загального користування житлової забудови.

Відповідно до державних будівельних норм (ДБН) проектування спортивних майданчиків здійснюється в контексті:будівництва спортивної та фізкультурно-оздоровчої інфраструктури [7], благоустрою територій загального користування (парків, скверів, прибудинкових територій) [8], прилеглої території дошкільних [9] і навчальних [10] закладів.

Архітектурно-просторові параметри (будівельні розміри, пропускна спроможність, тип верхнього шару, схеми уклонів, максимальний уклон) відкритих площинних спортивних споруд відрізняються для кожного виду спорту, [7, п. 3.4, с. 7]: бадмінтон, баскетбол, волейбол, гандбол, легка атлетика, регбі, швидкісний біг на ковзанах, теніс, теніс настільний, фігурне катання на ковзанах на льоду, футбол, хокей, хокей на траві, хокей з м'ячем, для фізкультурно-оздоровчих занять [7, с. 8–10].

До складу відкритого фізкультурно-оздоровчого майданчика має входити: комплексний майданчик, смуга для подолання перешкод, «стежка здоров'я» [7, п. 3.62]. Комплексний спортивний майданчик містить дві зони (майданчик для рухливих ігор та загально-розвиваючих вправ, замкнутий контур бігової доріжки) і розміщується на прилеглій території житлових будинків. Розміри комплексного спортивного майданчика

залежать від вікової групи тих, хто займається спортом (діти 7–10 років; діти 10–14 років; діти старше 14 років і дорослі).

У ДБН «Благоустрій територій» [8] зазначається, що:

- спортивні майданчики, призначені для занять фізкультурою та спортом усіх вікових груп населення [8, п. 6.9.1, с. 30];
- обов'язковий перелік елементів благоустрою на спортивному майданчику включає: м'які або газонні види покриття, спортивне обладнання, озеленення, освітлення, огороження, урни, обладнання для паркування велосипедів [8, п. 6.9.2, с. 30];
- покриття спортивних майданчиків необхідно виконувати із природних сипучих матеріалів (пісок, щебінь, гранітні висівки тощо), газону. Заборонено використання гумової крихти, ущільнення сипучих в'язучих, а також покриття плиткою цих об'єктів [8, п. 9.1.1, с. 37];
- необхідно проектувати склад ігрового та спортивного обладнання залежно від віку дітей (ясельного, дошкільного, шкільного, старшого шкільного віку) [8, Додаток А, с. 55–57].

ДБН [9] регламентує параметри розміщення спортивно-ігрових майданчиків на території дошкільних закладів [9, п. 2.7]. Слід передбачати майданчики для дітей ясельного віку (до 3 років), майданчики для дошкільнят (віком від 3 до 6 років), тіньові навіси [9, п. 2.9]. На фізкультурному майданчику для занять дошкільних груп повинні бути передбачені: місце для гімнастичних снарядів, бігова доріжка не менше 30 м, яма для стрибків і лужок для рухливих ігор. Для загартування дітей та організації ігор з водою в спортивно-ігровій зоні слід передбачати гідромайданчик з твердим покриттям та відведенням стічної води до каналізації [9, п. 2.12].

Норми проектування навчальних закладів передбачають облаштування фізкультурно-спортивної зони [10, п. 2.9], що включають криті та відкриті спортивні споруди та майданчики [10, п. 2.13]. При розміщенні фізкультурно-спортивної зони належить враховувати можливість використання споруд і майданчиків іншими навчальними закладами та населенням суміжної житлової забудови [10, п. 2.16].

Отже, відповідно до ДБН при облаштуванні комплексних спортивних майданчиків слід враховувати: по-перше, вікові групи тих, хто

займається спортом (діти 7–10 років; діти 10–14 років; діти старше 14 років і дорослі) [7, п. 3.62], по-друге, розміщення обов'язкових елементів благоустрою: м'які або газонні види покриття, спортивне обладнання, озеленення, освітлення, огороження, урни, обладнання для паркування велосипедів [7, п. 6.9.2, с. 30] і, по-третє, «різноманітність спортивного обладнання для вуличного тренування усіх (у тому числі й осіб гендер+» [11–13].

Проектно-технічні рішення облаштування спортивного майданчика, яким в рівній мірі користуються дівчата, хлопці, жінки і чоловіки, мають враховувати додаткові функції [14–17] :

- 1) ті, які цікаві дівчатам і жінкам:* місця для гри у волейбол, бадмінтон, баскетбол, футбол, настільний теніс; доріжки для катання на велосипеді, роликових ковзанках, електроскейті та ін.; гойдалки і «приватні локації» (наприклад, альтанки, лавочки для сидіння зі спинкою);
- 2) безпека:* «видимі» пішохідні доріжки (безбар'єрність маршруту від житлового будинку до спортивного майданчику); спортивний майданчик добре освітлюється у темний час доби; чистота спортивного майданчику і території поруч;
- 3) ті, які цікаві хлопцям і чоловікам:* місця для гри у футбол (огорожений відкритий майданчик); баскетбольні кошики; скейтер пандуси;
- 3) для батьків/дорослих, які доглядають за дітьми:* окремі ігрові майданчики для маленьких дітей; достатня кількість лавок з гарним видом на ігрові майданчики; місця для/в тіні; добре освітлення у час сутінків взимку.

Висновки. Інтеграція гендерно-сенситивних параметрів в проектно-технічні рішення облаштування спортивного майданчика дозволить гендерним категоріям мешканців житлових комплексів реалізувати право на заняття спортом, активний відпочинок та дозвілля, а також сприяти популяризації здорового способу життя та занять фізичною культурою і спортом серед усіх гендерних груп мешканців міста.

Література

1. The Global Gender Gap Report 2016 [Electronic resource]. – Access mode : <http://reports.weforum.org/global-gender-gap-report-2016>.
2. Національна Стратегія з оздоровчої рухової активності в Україні на період до 2025 року «Рухова активність – здоровий спосіб життя – здорова нація» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/42/2016>.
3. Міська комплексна цільова соціальна програма розвитку фізичної культури та спорту м. Харкова на 2017-2020 роки [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://kharkiv.rocks/reestr/653746>.
4. Фесенко Т. Г. Идентификация бенефициаров в контексте управления оценкой девелоперских проектов (на примере городских программ благоустройства придомовых территорий г. Харькова) / Т. Г. Фесенко, Яо Сяофей, Д. В. Сопов // Сталий розвиток міст. Управління проектами і програмами міського і регіонального розвитку : матеріали Х міжн. наук.-практ. інтернет-конф. – Х.: ХНУМГ, 2014. – С. 70–72.
5. Фесенко Т. Г. Интеграция интересов бенефициаров жилищного строительства в систему ценностей проекта / Т. Г. Фесенко, Д. М. Минаев // Управління розвитком складних систем. – 2015. – №21. – С. 81–86.
6. Фесенко Т. Г. Концепція імітаційної моделі формування проектів благоустрою житлової будови / Т. Г. Фесенко, Д. М. Мінаєв // Управління проектами розвитку суспільства: тези доп. XIII міжн. конф. – К.: КНУБА, 2016. – С. 258–260.
7. Державні будівельні норми України / ДБН Б.2.2-13:2003. Будинки і споруди. Спортивні та фізкультурно-оздоровчі споруди. – Введен. 2004-04-01. Київ: Державний комітет України з будівництва та архітектури, 2004. – 105 с.
8. Державні будівельні норми України / ДБН Б.2.2-5:2011. Планування та забудова міст, селищ і функціональних територій. Благоустрій територій. – Введен. 2012-09-01. Київ: Мінрегіонбуд України, 2012. – 64 с.
9. Державні будівельні норми України [Електронний ресурс]/ ДБН В.2.2-4-97. Будинки та споруди дитячих дошкільних закладів. – Введен.

1998-01-01. Київ: Мінрегіонбуд України. – Режим доступу: http://www.uazakon.com/documents/date_bh/pg_gsnwoy.htm.

10. Державні будівельні норми України / ДБН В.2.2-3-97. Будинки та споруди навчальних закладів. – Введен. 1998.01.01. Київ: Держкоммістобудування України, 1997. – 50 с.

11. Фесенко Т. Г. Формирование ценности девелоперских проектов жилой недвижимости (на примере инклюзии спортивно-игровых комплексов) / Т. Г. Фесенко, Пань Чжен, Фен Ху // Сталый розвиток міст. Управління проектами і програмами міського та регіонального розвитку : матер. X міжн. наук.-практ. інтернет-конф. – Х.: ХНУМГ, 2014. – С. 68–70.

12. Аннабаєв Е. Д. «Гендер та інвалідність» як контекст архітектурно-планувального моніторингу дитячих майданчиків / Е. Д. Аннабаєв, М. Ю. Розсильний, Т. Г. Фесенко // Гендерна політика очима української молоді: матер. підсумк. конф. X Регіонального конкурсу молодих вчених, Харків, 30 листопада 2016 р. / [за заг. ред.: Н. В. Бібік, Г.Г. Фесенко]. – Харків : ХНУМГ ім. О. М. Бекетова, 2016. – С. 271–277.

13. Фесенко Т. Г. Моніторинг проектів дитячих ігрових майданчиків із врахуванням принципу доступності / Т. Г. Фесенко, Г. Г. Фесенко // Управління проектами: інновації, нелінійність, синергетика: матер. IV міжн. наук.-практ. конф. магістрантів, аспірантів та науковців. – Одеса: ОДАБА, 2016. – С. 87–89.

14. Бібік Н. В. «Гендерні окуляри» для урбаністів / Н. В. Бібік, Г. Г. Фесенко, Т. Г. Фесенко // Гендер. Екологія. Здоров'я: матеріали IV міжн. наук.-практ. конф., Харків, 21-22 квітня 2015 р. – Харків: ХНМУ, 2015 – С. 41 – 42.

15. Фесенко Т. Г. Імплементация гендерних підходів у муніципальній програмі розвитку житлово-комунального господарства / Т. Г. Фесенко, Д. М. Мінаєв, О. В. Беяцький, І. С. Усачев // Гендерна політика міст: історія та сучасність. Вип.4 : матеріали III міжн. наук.-практ. конф, Харків, 23 – 25 жовтня 2013 року): наук. зб. – Х.: ХНУМГ ім. О. М. Бекетова, 2013. – С. 238 – 240.

16. Fesenko T. G. Gender mainstreaming as a knowledge component of urban project management / T. G. Fesenko // Вісник Національного технічного університету «ХПІ». Зб. наук. праць. Серія : Стратегічне

управління, управління портфелями, програмами та проектами. – Харків : НТУ «ХП». – 2017. – № 3 (1225). – С. 21–29. doi: 10.20998 / 2413-3000.2017.1225.4.

17. Fesenko T. The safe city: developing of GIS tools for gender-oriented monitoring (on the example Kharkiv city, Ukraine) / T. Fesenko, G. Fesenko, N. Bibik// Eastern-European Journal of Interiorise Technologies. – 2017. – № 3/2(87). – P. 25–33. doi: 10.15587/1729-4061.2017.103054.